

Ārsta palīgs (feldšera) profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – ārsta palīgs (feldšeris).
2. Profesijas kods – 2240 01.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – ceturtais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:

– ārsta palīgs (feldšeris) ir ārstniecības persona, kura atbilstoši ārsta palīgam normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei ārstniecībā un pacientu aprūpē sniedz neatliekamo medicīnisko palīdzību slimajiem (cietušajiem) dzīvībai bīstamā, kritiskā stāvoklī, kā arī konstatē pacienta nāvi, nosaka pacientam diagnozi, ārstēšanu, lieto un izraksta medikamentus, nodrošina nepārtrauktu medicīnisko palīdzību un profilaksi pacientiem, organizē un vada savu un savu kolēģu darbu, izglīto pacientus, sabiedrības locekļus, komandas dalībniekus.

Ārsta palīgs strādā ambulatorās ārstniecības iestādēs, neatliekamās medicīniskās palīdzības iestādēs, stacionārās ārstniecības iestādēs un citās iestādēs, kas sniedz ārstniecības pakalpojumus.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja veikt visu vecuma grupu pacientu izmeklēšanu, veselības stāvokļa izvērtēšanu, veselības traucējumu diagnosticēšanu.

2. Spēja sadarbībā ar ārstu nodrošināt nepārtrauktu medicīnisko palīdzību, tai skaitā nepieciešamo ārstēšanu, izmantojot atbilstošas medicīniskās tehnoloģijas.

3. Spēja veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību saskārtiem un traumām guvušajiem saskaņā ar vadlīnijām un metodiskajiem ieteikumiem.

4. Spēja patstāvīgi lietot un izrakstīt medicīniskos preparātus, t.sk., stipri iedarbīgos preparātus.

5. Spēja konstatēt pacienta nāvi.

6. Spēja sadarbībā ar ārstu veikt preventīvos pasākumus visu vecuma grupu pacientiem.

7. Spēja novērtēt sievietes veselības stāvokļa grūtniecības laikā, tās norises traucējumu diagnosticēšanu, nepieciešamo izmeklēšanu un sniegt neatliekamo medicīnisko palīdzību.

8. Spēja novērtēt dzemdētājas stāvokļa dzemdību perioda laikā un patstāvīgi pieņemt dzemdības pirmslīnijas etapu.

9. Spēja veikt iznēsāta un neiznēsāta jaundzimušā novērtēšanu, nabas saites primāro apdari, aprūpi un profilaktiskos pasākumus.

10. Spēja izglītēt veselības aprūpes speciālistus, ārstniecības atbalsta personas un sabiedrības locekļus.

11. Spēja piedalīties neatliekamās medicīniskās palīdzības, katastrofu medicīnas sistēmas un primārās veselības aprūpes darba organizēšanā.

12. Spēja kritiski domāt un risināt problēmas fiziskas un psihoemocionālas slodzes apstākļos.

13. Spēja novērtēt, nodrošināt un attīstīt drošu darba vidi.

14. Spēja nodrošināt tādas informācijas konfidencialitāti, kas iegūta par pacientu privāto dzīvi, viņu ārstēšanu, slimības diagnozi un prognozi.

15. Spēja nodrošināt darba tiesisko attiecību normu ievērošanu.

16. Spēja lietot informācijas tehnoloģijas sava darba veikšanai.

17. Spēja lietot medicīniskās tehnoloģijas pacientu aprūpē.

18. Spēja lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

19. Spēja sazināties valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Savākt pacienta anamnēzes datus, dokumentēt tos.

2. Veikt pacienta vispārīgu izmeklēšanu un lietot fizikālās izmeklēšanas metodes, izvērtēt pacienta izmeklēšanas laikā iegūtos rezultātus, dokumentēt tos.

3. Veikt pacienta dzīvībai svarīgo funkciju rādītāju noteikšanu, monitorēšanu, pierakstīšanu un iegūto datu interpretēšanu.

4. Veikt pacientu uroloģisko izmeklēšanu.

5. Veikt pacientes ginekoloģisko izmeklēšanu.

6. Veikt pacienta neiroloģisko izmeklēšanu un novērtēšanu.

7. Veikt oksihemometriju, kapnometriju.

8. Veikt elektrokardiogrammas pierakstu un rezultātu novērtēšanu.

9. Veikt grūtnieces stāvokļa novērtēšanu dažādos grūtniecības periodos.

10. Veikt dzemdētājas stāvokļa novērtēšanu dzemdību periodu laikā.

11. Veikt iznesta un neiznesta jaudzimušā novērtēšanu pēc Apgares skalas, nabas saites primāro apdari un profilaktiskos pasākumus.

12. Veikt visu vecuma grupu bērnu psihomotorās attīstības līmeņa novērtēšanu.

13. Noteikt diagnozes precizēšanai nepieciešamos laboratoros un instrumentālos izmeklējumus un izvērtēt rezultātus.

14. Veikt asins, urīna, fēču, krēpu, iztriepes no dzemdes kakla paraugu savākšanu laboratorisko izmeklējumu veikšanai, sagatavot paraugus transportēšanai un organizēt pareizu to transportēšanu.

15. Lietot ekspresdiagnostikas metodes un izvērtēt iegūtos rezultātus.
16. Veikt iekšējās un ārējās asiņošanas diagnosticēšanu.
17. Veikt pacienta sagatavošanu un izglītošanu par diagnostiskām procedūrām un izmeklēšanu, dažādu izmeklējamu materiālu pareizu savākšanu, uzglabāšanu un transportēšanu.
18. Veikt klīniskās procedūras.
19. Nodrošināt intraosālu pieeju.
20. Lietot krājtelpas un nebulaizera tipa smidzinātājus.
21. Nodrošināt neatliekamo medicīnisko palīdzību visu vecuma grupu pacientiem situācijās, kad pastāv draudi veselībai un dzīvībai.
22. Veikt elpceļu caurlaidības atjaunošanu un skābekļa terapiju.
23. Veikt krikotiroidotomiju neatliekamās situācijās.
24. Veikt trahejas intubāciju.
25. Veikt plaušu mākslīgo ventilāciju.
26. Veikt pleiras dobuma punkciju.
27. Veikt elektrisko defibrilāciju.
28. Konstatēt pacienta nāvi.
29. Apturēt arteriālas un venozas asiņošanu.
30. Veikt deguna priekšējo tamponādi.
31. Veikt transporta imobilizāciju traumu guvušiem pacientiem.
32. Nodrošināt amputēto ķermeņa daļu pareizu saglabāšanu un transportēšanu.
33. Veikt pacientu pārvietošanu.

34. Nodrošināt traumai atbilstoša pārsēja uzlikšanu.
35. Sagatavot pacientu akūtām operācijām.
36. Veikt lokālo anestēziju, brūču primāro ķirurģisko apdari, brūču aprūpi.
37. Izrakstīt pacientam medikamentus.
38. Nodrošināt medikamentu iegādi, uzglabāšanu, izlietošanu un uzskaiti atbilstoši normatīvo aktu prasībām veselības aprūpes jomā.
39. Dekontaminēt izmantoto aparatūru, virsmas, palīg līdzekļus un veikt invazīvām procedūrām izmantojamo instrumentu pirmssterilizācijas apstrādi.
40. Veikt nepieciešamos pretepidēmiskos pasākumus infekcijas slimību atklāšanas gadījumos.
41. Veikt onkoloģisko pacientu aprūpi.
42. Pieņemt patstāvīgi dzemdības pirmslimnīcas etapā.
43. Izglītot māti par krūts barošanu.
44. Veikt izglītojošo darbu jaundzimušo ģimenē.
45. Veikt preventīvos pasākumus, tai skaitā pacientu izglītošanu par veselības jautājumiem visās vecuma grupās.
46. Noteikt bērna aprūpes vajadzības, organizēt nepieciešamās speciālistu konsultācijas.
47. Organizēt rehabilitāciju visu vecuma grupu pacientiem atbilstoši ārsta norādījumiem.
48. Organizēt un plānot savu darbu, izprotot ārstniecības iestāžu funkcijas, pacientu un personāla tiesības un pienākumus.
49. Sadarboties ar citiem veselības un sociālās aprūpes profesionāļiem un institūcijām.
50. Veikt pasākumus, kas mazina paša un komandas apdraudējumu.

51. Noformēt un uzglabāt medicīnisko dokumentāciju.
52. Nodrošināt konfidencialitāti informācijai par pacienta privāto dzīvi, viņu ārstēšanu, slimības diagnozi un prognozi.
53. Ievērot higiēnas un darba aizsardzības prasības.
54. Lietot informācijas tehnoloģijas.
55. Uzturēt savu profesionālo kompetenci un uzņemties atbildību par profesionālo darbību.
56. Pārvaldīt valsts valodu.
57. Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī.
58. Lietot profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.
59. Ievērot darba tiesisko attiecību noteikumus.
60. Ievērot vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:
 - 1.1. socioloģijas pamati;
 - 1.2. aprūpes pamatjēdzieni – cilvēks, veselība, vide, aprūpe – to savstarpējā saistība;
 - 1.3. cilvēka pamatvajadzības – fizioloģiskās, sociālās, garīgās, intelektuālās, tās ietekmējošie faktori;
 - 1.4. cilvēka biofizika, bioķīmiskā vide;
 - 1.5. citoloģija un ģenētika;
 - 1.6. projektu vadība;
 - 1.7. veselības aprūpes sistēmas organizācija un ekonomikas principi;
 - 1.8. kvalitātes kontroles sistēmas veselības aprūpes iestādē;
 - 1.9. informācijas apstrādes organizēšana ārsta palīga praksē.
2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:
 - 2.1. anatomija;

- 2.2. fizioloģija;
- 2.3. vispārējā un speciālā patoloģija, patofizioloģija;
- 2.4. mikrobioloģija;
- 2.5. epidemioloģija;
- 2.6. ekstremālo situāciju psiholoģija;
- 2.7. personības psiholoģija;
- 2.8. profesionālā ētika;
- 2.9. komercdarbības pamati;
- 2.10. latīņu valodas terminoloģija;
- 2.11. katastrofu medicīnas menedžments, sadarbības principi ar operatīvajiem dienestiem;
- 2.12. profesionālie termini valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 3.1. saskarsme;
- 3.2. vispārējā un klīniskā farmakoloģija ar receptūru;
- 3.3. propedeutika;
- 3.4. saslimšanu, traumu un patoloģisku stāvokļu etioloģija, patoģenēze, klīnika, diagnostika, diferenciāldiagnostika, diagnozes formulēšana, neatliekamā medicīniskā palīdzība, ārstēšanas nodrošināšana un profilakse;
- 3.5. primārās veselības aprūpes darba organizācijas principi;
- 3.6. higiēna un infekciju kontrole;
- 3.7. klīniskās procedūras;
- 3.8. intraosālās pieejas tehnika;
- 3.9. ekspresdiagnostikas metožu lietošana;
- 3.10. elektrokardiogrammas pierakstīšana un tās novērtēšana;
- 3.11. desmurģija, transporta imobilizācijas līdzekļu lietošana;
- 3.12. dzemdību pieņemšana;
- 3.13. jaundzimušā aprūpe;
- 3.14. klīniskās un bioloģiskās nāves konstatēšana;
- 3.15. valsts valoda;
- 3.16. vismaz divas svešvalodas saziņas līmenī;
- 3.17. darba tiesiskās attiecības;
- 3.18. darba aizsardzība;
- 3.19. vides aizsardzība;
- 3.20. pedagoģijas pamati;
- 3.21. pētniecības principi ārsta palīga praksē;
- 3.22. informācijas tehnoloģijas;
- 3.23. lietvedība;
- 3.24. ārsta palīga darba juridiskie aspekti.

Pienākumi un uzdevumi:

Pienākumi	Uzdevumi
<p>1. Visu vecuma grupu pacientu tai skaitā, grūtnieču dzemdētāju un jaundzimušo izmeklēšana, veselības stāvokļa novērtēšana un traucējumu diagnosticēšana un diferenciāldiagnosticēšana.</p>	<p>1.1.savākt pacienta anamnēzes datus; 1.2.veikt pacienta vispārīgu izmeklēšanu un lietot fizikālās izmeklēšanas metodes, izvērtēt pacienta izmeklēšanas laikā iegūtos rezultātus, dokumentēt tos; 1.3.noteikt saslimšanas un traumas diagnostikai un diferenciāldiagnostikai nepieciešamos papildizmeklējumus. 1.4.pielietot palīgizmeklēšanas un ekspress diagnostikas metodes savas kompetences ietvaros; 1.5.izvērtēt iegūtos rezultātus savas kompetences ietvaros; 1.6.veikt pacienta sagatavošanu diagnostiskām procedūrām un izmeklēšanām; 1.7.dokumentēt pacienta anamnēzes datus, pacienta vispārīgās un fizikālās izmeklēšanas rezultātus.</p>
<p>2. Neatliekamās medicīniskās palīdzības nodrošināšana veselībai un dzīvībai kritiskās situācijās saslimušajiem un traumu guvušajiem saskaņā ar algoritmiem, vadlīnijām un rekomendācijām.</p>	<p>2.1.veikt pacienta dzīvībai svarīgo funkciju rādītāju noteikšanu, monitorēšanu, pierakstīšanu un iegūto datu interpretēšanu, kā arī dokumentēšanu; 2.2.veikt klīniskās procedūras; 2.3.veikt elektrokardiogrammas pierakstu un novērtē iegūto rezultātu; 2.4.veikt oksimetriju, kapnometriju; 2.5.nodrošināt intraossālu pieeju; 2.6.veikt elpceļu caurlaidības atjaunošanu, trahejas intubāciju, krikotiroidotomiju, plaušu mākslīgo ventilāciju; 2.7.veikt elektrisko defibrilāciju; 2.8.veikt arteriālas un venozas asiņošanas apturēšanu, atbilstoša pārsēja uzlikšanu; 2.9.veikt transporta imobilizāciju traumu guvušiem pacientiem; 2.10.konstatēt klīniskās, bioloģiskās nāves faktu, vardarbīgas nāves pazīmes, dokumentēt nāves konstatācijas faktu.</p>
<p>3. Pacientu ārstēšana un</p>	<p>3.1.noteikt veselības aprūpes vajadzības un</p>

<p>aprūpe, iegūto rezultātu izvērtēšana atbilstoši kompetencei.</p>	<p>to apmierināšanai nepieciešamos resursus;</p> <p>3.2.veikt aprūpi un ārstēšanu procedūras, kas nodrošina pacienta fizioloģiskās, garīgās un sociālās vajadzības visu vecuma grupu indivīdiem, primārajā, sekundārajā un terciārajā veselības aprūpes līmenī;</p> <p>3.3.novērtēt pacienta atbildes reakcijas uz ārstēšanas un aprūpes procedūrām;</p> <p>3.4.veikt lokālo anestēziju, brūču primāro ķirurģisko apdari, brūču aprūpi;</p> <p>3.5.veikt medikamentozo administrēšanu;</p> <p>3.5.veikt klīniskās procedūras un speciālās klīniskās procedūras;</p> <p>3.6.veikt pacienta sagatavošanu diagnostiskām procedūrām, izmeklēšanām un akūtām operācijām;</p> <p>3.7.pieņemt dzemdības pirmsslimnīcas etapā;</p> <p>3.8.veikt ārstēšanas un aprūpes pasākumu efektivitātes novērtējumu atbilstoši pacienta ārstēšanas un aprūpes sagaidāmajiem rezultātiem;</p> <p>3.9.dokumentēt ārstēšanas un aprūpes procesus un tajos iegūtos rezultātus.</p>
<p>4. Preventīvo pasākumu veikšana un viņu piederīgo izglītošana.</p>	<p>4.1.novērtēt indivīdu, ģimeņu, grupu veselības aprūpes vajadzības un apzina nepieciešamos un pieejamos resursus šo vajadzību apmierināšanai;</p> <p>4.2.sagatavot pacientam atbilstošu izglītojošu informāciju veselības veicināšanas un atgūšanas jautājumos;</p> <p>4.3.veikt visu vecuma grupu pacientu izglītošanu veselības veicināšanas un atgūšanas jomā, pielietot pacienta mācīšanās spējai atbilstošas mācību metodes;</p> <p>4.4.veikt pacienta izglītošanu par diagnostiskām procedūrām un izmeklēšanām, dažādu izmeklējamo materiālu pareizu savākšanu, uzglabāšanu un transportēšanu;</p> <p>4.5.veikt katrai vecuma grupai paredzētās profilaktiskās vakcinācijas;</p>

	<p>4.6.izvērtēt izglītojamo zināšanu un iemaņu dinamiku izglītošanas procesā un to atbilstību izvirzītajiem mērķiem;</p> <p>4.7.dokumentēt izglītojošās aktivitātes un iegūtos rezultātus;</p> <p>4.8.informēt pacientus un viņu piederīgos par rehabilitācijas iespējām.</p>
<p>5.Veselības aprūpes ētisko un juridisko principu ievērošana</p>	<p>5.1.veikt profesionālo darbību atbilstoši savai kompetencei;</p> <p>5.2.nodrošināt pacientu tiesību ievērošanu;</p> <p>5.3.pielietot multikulturālas aprūpes prasmes;</p> <p>5.4.organizēt un plānot savu darbu, izprotot ārstniecības iestāžu funkcijas, pacientu un personāla tiesības un pienākumus;</p> <p>5.5.uzņemties atbildību par savu profesionālo darbību;</p> <p>5.6.ievērot konfidencialitāti saskaņā ar veselības aprūpes jomā normatīvajos aktos noteikto.</p>
<p>6.Efektīva komunikācijas procesa nodrošināšana.</p>	<p>6.1.pārzināt komunikācijas teorijas;</p> <p>6.2.pielietot komunikācijas prasmes dažādu vecuma grupu pacientu aprūpē;</p> <p>6.3.sadarboties ar citiem veselības un sociālās aprūpes profesionāļiem;</p> <p>6.4.veicināt komunikāciju un sadarbību.</p>
<p>7. Darba organizācijas principu ievērošana un medicīnisko dokumentu noformēšana.</p>	<p>7.1.ievērot darba organizācijas principus atbilstoši iekšējos un ārējos normatīvajos aktos noteiktajam.</p> <p>7.2.ievērot multiprofesionālas komandas darba principus ārstniecībā;</p> <p>7.3.piedalīties primārās veselības aprūpes iestādes darba organizēšanā;</p> <p>7.4.noformēt medicīnisko dokumentāciju, ievērojot neatliekamajā medicīniskajā palīdzībā un ambulatorajā aprūpē noteikto medicīniskās dokumentācijas formu aizpildīšanas kārtību;</p> <p>7.5.noformēt medikamentu izrakstīšanas dokumentāciju (receptes, pasūtījumu veidlapas, u.c.) saskaņā ar normatīvo aktu prasībām veselības aprūpes jomā;</p> <p>7.6.nodrošināt dokumentācijas uzglabāšanu un nepieejamību personām, kuras nav</p>

	<p>saistītas ar pacientu aprūpi un ārstēšanu;</p> <p>7.7.izmantot informācijas tehnoloģijas darba efektivitātes nodrošināšanai.</p>
8. Drošas darba vides uzturēšana	<p>8.1.izprast nodrošinātas un organizētas darba vides nozīmību;</p> <p>8.2.uzturēt tīru un drošu savu darba vidi, atbilstoši infekcijas kontroles prasībām;</p> <p>8.3.ievērot higiēnas un pretepidēmiskā režīma pamatprasības;</p> <p>8.4.savākt, iepakot un transportēt potenciāli infekciozos atkritumus atbilstoši normatīvos aktos noteiktajām prasībām vides aizsardzības jomā;</p> <p>8.5.ievērot profilaktiskos un aizsardzības pasākumus darbā ar asiem, potenciāli inficētiem priekšmetiem darbā gūto ievainojumu un inficēšanās riska mazināšanai;</p> <p>8.6.veikt pasākumus, lai nodrošinātu aprūpes komandas darbinieku aizsardzību, darbā ar bioloģiski bīstamiem materiāliem;</p> <p>8.7.veikt pasākumus, lai pēc iespējas samazinātu stresogēno faktoru un drošības apdraudējuma ietekmi;</p> <p>8.8.veikt pasākumus, lai nodrošinātu drošu pacientu, aparatūras, konteineru celšanu un pārvietošanu (izglītošana, palīgierīču nodrošināšana).</p>
9. Kvalifikācijas uzturēšana un profesionālo prasmju pilnveide.	<p>9.1.īstenot profesionālo attīstību un specifisko zināšanu un prasmju pilnveidi;</p> <p>9.2.piedalīties semināros, konferencēs un profesionālās pilnveidesursos;</p> <p>9.3.piedalīties klīniskos pētījumos;</p> <p>9.4.apgūt tālākizglītības programmas jaunu metožu un tehnoloģiju pielietošanai pacientu veselības aprūpē.</p>

Ārsta palīga (feldšera) profesijas standarta izstrādes darba grupa:

- Dzidra Jakubaņeca – Neatliekamās medicīniskās palīdzības un katastrofu medicīnas asociācija, viceprezidente, sertificēta neatliekamās medicīnas ārste, sertificēta anestezioloģe – reanimatoloģe;
- Iveta Strode – Latvijas Universitātes P.Stradiņa medicīnas koledža, Ārstniecības katedras vadītāja, docente, pedagoģijas maģistre;
- Ināra Dupure – Latvijas Universitātes P.Stradiņa medicīnas koledža, Ārstniecības katedras izglītības metodiķe, docente, pedagoģijas maģistre;
- Rūta Bagdanova – Latvijas Universitātes Rīgas Medicīnas koledža, docente, ārste, izglītības zinātņu maģistre izglītības vadībā;
- Jana Ankrava – Latvijas Universitātes Rīgas Medicīnas koledža, Tālākizglītības daļas vadītāja, veselības zinātņu maģistre;
- Ruta Jakušonoka – Rīgas Stradiņa universitātes Sarkanā Krusta Medicīnas koledža, vieslektore, sertificēta traumatoloģe – ortopēde;
- Imants Lācis – Rīgas 1.medicīnas koledža, Ārstniecības katedras vadītājs, ārsts – pediatrs;
- Eva Martinsone – Rīgas 1.medicīnas koledža, docētāja, ārste;
- Juris Raudovs – Ambulatorā dienesta ārstu palīgu profesionālās biedrība, valdes priekšsēdētāja vietnieks, sertificēts ārsta palīgs;
- Uldis Ceriņš – Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta Medicīniskās kvalifikācijas un mācību centrs, vadītājas vietnieks, sertificēts ārsta palīgs.

Ārsta palīga (feldšera) profesijas standarta eksperti:

- J.Bundulis – Veselības ministrija, valsts sekretāra vietnieks veselības aprūpes un sabiedrības veselības jautājumos;
- P.Apinis – Latvijas Ārstu biedrība, prezidents;
- I.Alka – Latvijas Neatliekamās medicīniskās palīdzības un katastrofu medicīnas asociācija, viceprezidente;
- J.Raudovs – Latvijas Ambulatorā dienesta ārstu palīgu profesionālās biedrība, valdes priekšsēdētāja vietnieks;
- E.Harasimjuks – Veselības inspekcija, vadītājs;
- T.Brakše – Latvijas Veselības un sociālās aprūpes darbinieku arodbiedrība, priekšsēdētāja vietniece.